

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради КВНЗ
«Харківська академія неперервної
освіти»

№ 2 від 25.03.2026

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КВНЗ «Харківська
академія неперервної освіти»

№ 19 від 26.03.2026

ПРОГРАМА

**тематичного спецкурсу-тренінгу педагогічної майстерні для
вчителів для вчителів географії
закладів загальної середньої освіти
«Особливості географічної освіти у 9 класі НУШ»
*«Features of Geography Education in 9th Grade Under the NUS»***

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання
кафедри сучасних
методик навчання
22.03.2026 № 3

Розробник: Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти» (Грінченко О.І., старший викладач кафедри сучасних методик навчання (секція природничо-математичних дисциплін; Саввіч О.М., методист Центру методичної та аналітичної роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».)

Напрямок підвищення кваліфікації: Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОНУ від 12.10.2022 р. № 904

Термін дії програми: з 01.01.2026 до 31.12.2028 року

Рецензенти:

Прасул Ю.І., заступник декана з навчально-методичної роботи факультету геології, географії, рекреації і туризму Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доцент, канд. геогр. наук

Федченко С.Г., методист Центру методичної та аналітичної роботи, магістр педагогіки вищої школи, методист вищої категорії, тренер НУШ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми зумовлена впровадженням Державного стандарту базової середньої освіти (2022), який орієнтує освітній процес на компетентнісний підхід, формування наскрізних умінь, розвиток наукового світогляду учнів та інтеграцію цифрових освітніх технологій у навчання. У цих умовах географічна освіта потребує не лише оновлення змісту, а й переосмислення методик навчання, форм організації освітнього процесу та підходів до оцінювання результатів навчання.

Особливої актуальності набуває питання забезпечення якості освіти, ефективного викладання географії в умовах зростання ролі самостійної та дослідницької діяльності учнів, цифровізації освітнього процесу, застосування дистанційного/змішаного навчання. Використання сучасних технологій і методик відкриває нові можливості для підвищення навчальної мотивації учнів та формування в них наукової картини світу. Перед учителем/учителькою географії стоїть завдання викликати в учнів цікавість і захоплення світом та його людьми, глибоке розуміння основних суспільних процесів на Землі, сформувати географічні компетентності, просторову уяву та мислення.

Зміст програми *«Особливості географічної освіти у 9 класі НУШ»* спрямований на формування в педагогів цілісного бачення сучасного освітнього середовища, оволодіння практичними інструментами та методиками їх використання у викладанні географії к 9 класі відповідно до вимог Державного стандарту, і, як наслідок, на підвищення якості географічної освіти в сучасних умовах.

Цільова група. Учителі географії закладів загальної середньої освіти, які прагнуть вдосконалити свої професійні компетентності у сфері навчання географії в 9 класі.

Обсяг (тривалість). Програма розрахована на 6 академічних годин (0,2 кредиту ЄКТС).

Особливості реалізації програми. Програма реалізується як інтенсивний курс протягом 1 тижня. Проведення навчальних занять забезпечують викладачі КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» та педагоги-практики, які володіють методиками та прийомами ефективного навчання географії в сучасних умовах.

Навчальний процес організовується у спосіб, що забезпечує гнучкість навчання, доступність матеріалів і можливість індивідуальної освітньої траєкторії для кожного слухача, що особливо важливо в умовах складної безпекової ситуації. Заняття, що проводяться в онлайн-форматі (інтерактивні лекції, практичні заняття) спрямовані на обговорення ключових теоретичних положень, демонстрацію цифрових інструментів, аналіз педагогічних кейсів та обмін професійним досвідом.

Форма (форми) підвищення кваліфікації. Інституційна (очна, дистанційна або змішана).

Мета підвищення кваліфікації. Удосконалення професійних компетентностей учителів географії, необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів у 9 класі.

Завдання підвищення кваліфікації:

- удосконалити професійні компетентності вчителів географії щодо реалізації завдань географічної освіти і її засадничих принципів, проектування результативного уроку географії;
- удосконалити вміння добирати і використовувати ефективні професійні кейси вчителя географії для формування геопросторового мислення учнів;
- поглибити й розширити вміння вчителів географії щодо розробки і застосування компетентнісних завдань для оцінювання навчальних досягнень учнів.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться.

Удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей відповідно до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» в межах професійної діяльності вчителя географії:

- А2. Предметно-методичної;

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями та набудуть (удосконалять) вміння та навички щодо:

- реалізації завдань географічної освіти і її засадничих принципів, проектування результативного уроку географії;
- використання ефективних методик і технологій для формування геопросторового мислення;
- застосування компетентнісних завдань для оцінювання навчальних досягнень учнів.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації. За результатами успішного виконання програми видається сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка, яке розміщується на сайті Академії.

Вартість курсів підвищення кваліфікації за освітніми програмами професійного розвитку:

- для педагогічних працівників всіх категорій визначається Переліком освітніх послуг КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», що розміщено у розділі “Публічна інформація” на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» (<http://edu-post-diploma.kharkov.ua/>)

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ теми	Назва навчальних тем	Кількість годин				Усього
		Лекції ї	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	
МОДУЛЬ 1. Організаційно-мотиваційний						
1.1.	Вступ до спецкурсу «Особливості організації освітнього процесу з географії у 9 класі за модельними програмами НУШ»		1			1
	Разом за модулем		1			1
МОДУЛЬ 2. Практичні аспекти навчання географії у 9 класі НУШ						
2.1.	Моделювання уроку географії у 9 класі НУШ на основі компетентнісного підходу	1	1			2
2.2.	Компетентнісні завдання для географії 9 класу: від ідеї до практичного застосування	1	1			2
2.3	Засоби формування навичок критичного мислення та розв’язування навчальних і життєвих проблем на уроках географії		1			1
	Разом за модулем	2	3			5
	Усього:	2	4			6

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Організаційно-мотиваційний модуль

Тема 1.1 Вступ до спецкурсу «Особливості організації освітнього процесу з географії у 9 класі за модельними програмами НУШ»

Обговорення актуальних викликів географічної освіти в умовах впровадження НУШ. Інтерактивна вправа «Очікування та професійні запити». Огляд нормативного забезпечення викладання географії у 9 класі. Особливості реалізації Державного стандарту базової середньої освіти та модельних навчальних програм.

2. Практичні аспекти навчання географії у 9 класі НУШ

Тема 2.1 Моделювання уроку географії у 9 класі НУШ на основі компетентнісного підходу

Особливості сучасного уроку географії в умовах НУШ. Структура компетентнісно орієнтованого уроку. Практикум із проєктування уроків географії у 9 класі. Використання діяльнісного підходу під час вивчення тем курсу «Географія: Україна і світове господарство». Аналіз та обговорення фрагментів уроків. Групова робота з розроблення моделей уроків.

Тема 2.2 Компетентнісні завдання для географії 9 класу: від ідеї до практичного застосування.

Поняття компетентнісного завдання. Вимоги до компетентнісних завдань у географії. Практикоорієнтовані завдання та завдання формату PISA. Використання статистичних матеріалів, картографічних джерел, інфографіки та відкритих даних. Практикум зі створення компетентнісних завдань до тем 9 класу. Експертиза створених завдань.

Тема 2.3 Засоби формування навичок критичного мислення та розв'язування навчальних і життєвих проблем на уроках географії у 9 класі

Чому критичне мислення є ключовою навичкою XXI століття. Технології розвитку критичного мислення на уроках географії:

- «Товсті та тонкі запитання»; «Факт – судження – оцінка»;
- «Шість капелюхів мислення»;
- SWOT-аналіз; аналіз географічних кейсів;
- прийоми роботи з фейками та маніпуляціями в географічній інформації.

Практикум з аналізу реальних життєвих ситуацій:

- вибір місця проживання;
- міграційні процеси;
- транспортна доступність;
- екологічні проблеми регіонів;
- розвиток туристичних територій.

Розроблення власних проблемно-пошукових завдань для учнів 9 класу.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoi-serednoi-osviti-i300920-898>
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
4. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/93000/
5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
6. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року) URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
7. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-z-ahalnoi-serednoi-osvity>
8. Рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>
9. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2024/09.08.2024/typova-osvitnya-prohrama-dlya-5-9-klasiv-zzso-1120-vid-09082024.pdf>

Основна література

1. Грінченко О. І., Саввіч О. М. Інтеграція питань сталого розвитку в зміст шкільної географічної освіти. Реалізація цілей сталого розвитку в контексті концептуальних перетворень освітньої системи України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 19–20 грудня 2024 року). – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2024. – С. 84-89.
2. Каталог компетентнісних робіт для НУШ : Методичний навігатор. Природнича освітня галузь (ПРО). Географія. URL: <https://surl.li/qcswig>

3. Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів : навчально-методичний посібник / за ред. А. Л. Черній; відп. за вип. В. М. Салтишева. Рівне : РОІППО, 2022. 168 с.
4. Нові вимоги, підходи до оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та його функції: методичні рекомендації [Електронне видання] / А.С. Остапенко, Ю.А. Посмітна, О.І. Грінченко, О.В. Григорович, С.В. Клімова, З.І. Кравченко, О.О. Моліна, Л.Ю. Огньова, Ю.В. Радченко, О.О. Румянцева-Лахтіна, О.М. Саввіч, Л.А. Синиця, С.Б. Ставицький, С.Г. Федченко, Г.С. Яценко.; за заг. редакцією Л.Д. Покроєвої. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2024. – 84 с.
5. Офіційний звіт про проведення НМТ у 2025 році. Том 2. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/09/NMT_2025-Zvit-Tom_II_.pdf
6. Природа України. URL: <https://nature.land.kiev.ua/>
7. Природнича освітня галузь: Як оцінювати в Новій українській школі. Методичний посібник URL: https://osvita.ua/doc/files/news/956/95604/Prirodnicha_osvitnya_galuz.pdf
8. Програма ЗНО з географії. URL: <https://testportal.gov.ua/proggeo/>
9. Роз'яснення щодо окремих питань оцінювання результатів навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти Додаток до Листа МОНУ URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/67d/44e/c61/67d44ec61e945882496290.pdf>

Додаткова література

1. Географія : підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Безуглий В. В., Лисичарова Г. О.).
2. Географія : підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Гільберг Т. Г., Довгань А. І., Савчук І. Г.).
3. Географія : підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р.).
4. Географія : підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Довгань Г. Д., Капіруліна С. Л.).
5. Географія : підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Бойко В.М., Барановський М.О., Коваль Ю. О., Гринюк Т.А., Атаман Л.В.).
6. 26. «Географія» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Запотоцький С. П., Зінкевич М. В., Совенко В. В., Гудзеляк І. І., Івах В.Ю., Івах Я. Є., Брайчевський Ю. С., Мозіль О. В.).
7. Географія : підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Топузов О. М., Скицюк І. В.).